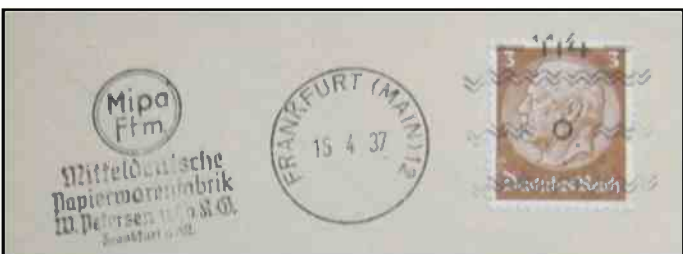
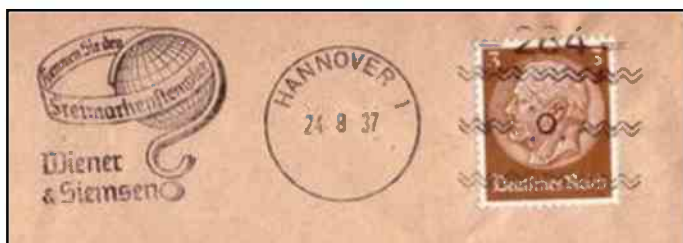

Hoekje van de Tema Tieker (48)

De rode frankeermachinstempel is een goed gekende materie bij de thematische filatelist. Hij maakt er graag gebruik van in zijn thema omdat het heel veel mooie afbeeldingen met details levert. Duizenden bedrijven hebben er gebruik van gemaakt om hun briefwisseling en facturen naar hun klanten en toekomstige klanten te sturen. We weten allemaal dat er verschillende bedrijven waren die de frankeertoestellen leverden en dat ze heel veel gemeen hebben. Toch valt er eentje heel erg op omdat hij totaal verschilt van al zijn soortgenoten. Lijkt wel het verhaal van 'het lelijke eendje', Komusina genaamd. Komusina wat? Komusina, de alternatieve frankeermachine.

Bekijk de hieronder afgebeelde stempels en je zal zien dat er iets heel ongewoons aan op te merken valt. Eerste aspect is dat de vlagstempel in het zwart afgedrukt een commerciële boodschap heeft. Dit verschilt met een gewone vlagstempel waar het onderwerp steeds gerelateerd is aan een herdenking of propaganda van algemeen belang. Een tweede aspect: de postzegel die gebruikt werd is licht geperforeerd, precies alsof het beschadigd werd, zeg maar doorprikt, want het is geen perforatie zoals we die in de wereld van de perfins kennen.

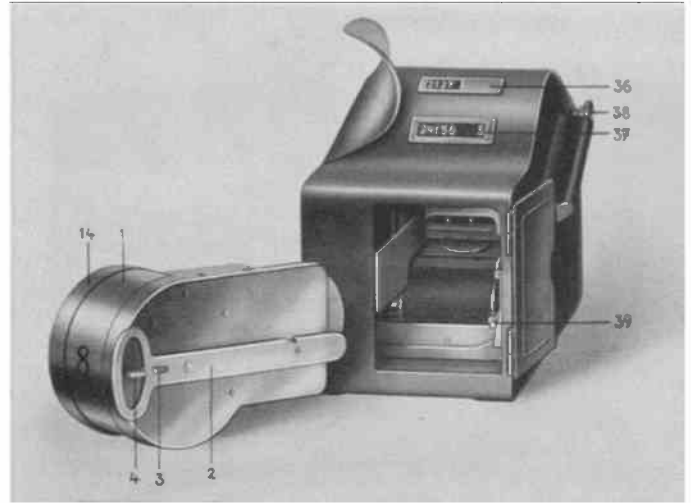
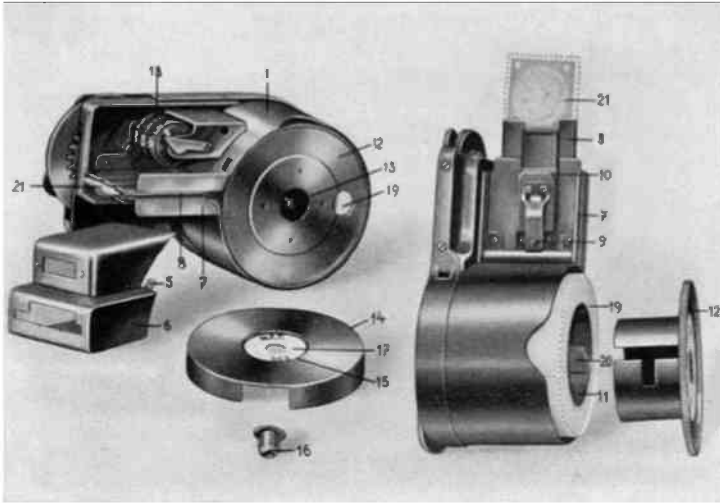

Het zijn eigenlijk firmafrankeermachinstempels die door de postzegel-plak-en-afstempelmachines van Erich Komusina die werden aangebracht. Het toestel was ontwikkeld als alternatief voor de gekende rode frankeermachinstempels. Komusina is een bekende pionier op dit gebied. Hij gaf zijn vinding de naam 'Freimarkenstempler'. Al voor 1920 hield hij zich bezig met de ontwikkeling van een eigen frankeermachine, maar wegens patentinbreuken kreeg hij echter ruzie met de firma Francotyp en werd hij failliet verklaard.

In de vroege jaren dertig kwam hij met een machine die een postzegel op een brief plakte en die vervolgens direct afstempelde. Omdat de ontvanger nu een envelop kreeg met postzegel was de attentiewaarde van de postzending hoger dan die van een envelop met alleen een afdruk van een rode (of andere kleur) frankeermachine. Bovendien was het apparaat aanzienlijk goedkoper dan de gangbare frankeermachines. Nadeel was dat er voor elke gewenste frankeerwaarde een aparte postzegelcassette met een zegelrol gebruikt moest worden - bij de frankeermachines kon de gebruiker zelf eenvoudig de af te drukken waarde instellen.

Hoe werkte het? De postzegel werd gegrepen met vijf pinnen en op de envelop gekleefd. Het typische beeld toont de gebruikelijke golflijnen rond het cirkelsegment. De centrumcirkel met de vier kenmerkende naaldpunten zorgen voor de overdracht in de machine. De rolzegels zijn binnen de frankeermachine gedetecteerd door naaldpennen en gefixeerd, de postzegel wordt gescheiden op de perforatie van de postzegel, 90 graden gedraaid, en bevochtigd. De postzegel werd vervolgens onder de verdere beweging van de handeling op de envelop gekleefd en de afstempeling volgde.

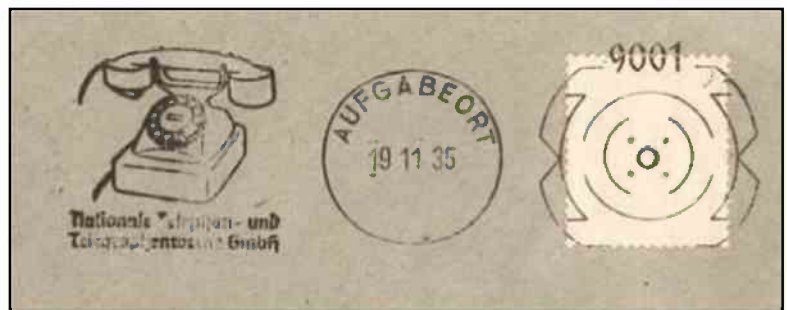
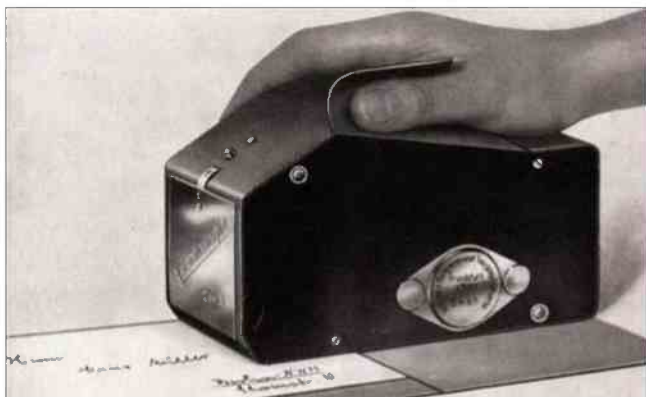
Technisch detail van de wisselcassette met rolzegels. Deze werd in een voorziene schacht geplaatst.

Dit vereiste het gebruik van postzegelrollen in de automatische frankerestempelmachine. Erich Komusin ontwikkelde de bijbehorende cassettes, die afhankelijk van het soort verzending en de gewenste waarde ook konden worden verwisseld met verschillende postzegels.

Verder was het toestel licht en vlot handelbaar, dit in vergelijking met de bestaande logge frankeremachines waar de brief werd door afgestempeld. Deze handige toestelletjes zagen er als volgt uit.

Op de voorbeeldomslagen van het bedrijf T&N met het verzoek "Frankiere nur mit Freimarkenstempler"; vertaald "Frankeer alleen met frankeremachines" staat het machinenummer 9001 van het bedrijf en een andere variant van de voorbeeldfrankeerpostzegels, hier met rode arceerstreepjes.

Er werden ook demonstratiepostzegels geproduceerd met zogenaamde "blanco" postzegels om klanten de functionele procedures uit te leggen en te oefenen. Naast de rood gestreepte merktekens waren er ook grijze of blanco gekleurde merktekenvarianten.

*Specimen afstempeling van de 'Freimarkenstempler'.
Telefoon van firma 'Nationale Telephon- und Telegraphenwerke GmbH'.*

De firma T&N maakte als fabrikant van de postzegels en de frankeermachines bestelkaarten zodat de identificatie van de machine kon vastgelegd worden. Hiernaast een voorbeeld van het ontwerp van de machine 17. Deze werd met de hand ingevoegd alsook een invoeging van een fotografisch detail van de reclame-inzet. Formaat 10,4 x 7,4cm.

De verkooppartners gebruikten demonstratie- en voorbeeldafstempelingen, ook voor reclame, zoals uit de volgende afbeeldingen blijkt.

In het nevenstaande voorbeeld maakt de verkoopmaatschappij P. & B. Abele uit Stuttgart reclame voor het gebruik van de frankeermachine met de T&N-machine en de slogan "Frankiert mit dem Freimarkenstempler" en benadrukt daarbij de oproep met een groot uitroepteken! Het referentienummer 450 bewijst de opeenvolgende machinenummering en de 4 zwart gekleurde naaldstippen zijn duidelijk zichtbaar. In de regel werden Hindenburgpostzegels gebruikt (waarover later meer). De reeds genoemde centrale cirkelmarkering in de typische drievoudige en dubbele golfband leidde vanwege de plaatsing ervan tot de term "Hindenburg met oorbel". Mooie metamorfose, niet? Verder is de dubieuze eervolle aanduiding "STADT DER AUSLANDSDEUTSCHEN" in de nationaalsocialistische propagandamanie terug te vinden in het poststempel van Stuttgart.

In de stempel bijbehorende machinereclame van een zakenpartner uit Hannover; Wiener & Siemens

Machine 263 in München met defecte postzegelafstelling

Postzegelgebruik in de afstempelmachine

In de regel werden postzegels van de Hindenburg-serie gebruikt in rollen van 500 stuks om de wisselcassettes van de postzegelmachine te vullen. De Hindenburg-postzegels werden gebruikt in de waarden 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 15, 20, 25, 30, 40 en 50 pfennig. De statistische verdeling van de waarden ten opzichte van elkaar is opmerkelijk. De Hindenburg-postzegels van 3, 4, 5, 6, 8 en 12 pfennig vormen meer dan 98% van het omslagmateriaal! Hieruit blijkt alleen al dat de overige waarden slechts in beperkte mate worden gebruikt en in sommige gevallen alleen in afzonderlijke stukken bekend zijn.

Dit geldt met name ook voor de afzonderlijke waarden (5, 10, 15, 20, 30) van de bijbehorende Hitler-postzegels, die bekend zijn en vanaf 1939 ook voorkomen met 3, 5, 6, 8, 10, 12, 15, 20 en 30 pfennig. Zelfs met betrekking tot het gebruik van de Hindenburg zijn er ernstige verschillen. De verhouding tussen Hitler-postzegels en Hindenburg-postzegels in de afstempelmachine is 1:15!

Zoals hierboven vermeld werden meestal rollen van 500 zegels geleverd door de Reichsdruckerei, maar er waren ook rollen van 200 zegels mogelijk voor gebruikers met een geringere vraag.

De gebruikers moesten dus voor andere waarden de cassettes wisselen, maar deden dat niet altijd om tijd te winnen, en voegden met de hand zegels toe uit een andere postzegelrol om tijd te besparen. In deze zeldzame gevallen zijn er interessante voorbeelden te documenteren, zoals het hierboven getoonde voorbeeld laat zien, waarschijnlijk om te voldoen aan het aantekensport van 30 pf.

Zoals hiernaast kon men met de hand gekleefde postzegels met de frankiemeter vooraf annuleren.

Nog enkele mooie voorbeelden

De stempels komen ook voor buiten Duitsland, uiteraard in die landen die Duitsland annexeerde zoals Oostenrijk en Tsjecho. In Nederland zouden ze zover bekend maar door één bedrijf gebruikt zijn, namelijk de Nederlandsche Huistelefoonmaatschappij in Den Haag.

Op een postwaardestuk zijn ze echt zeldzaam, hier eentje voor het Europees Postcongres Wenen in 1942 gedateerd 11.5.1943 (helaas datum enigszins bijgewerkt met inkt). Gemaakt met een frankeerstempelmachine met machinecode 111 van Walch, Reichert & Co en GmbH in Würzburg.

Hoe ze te vinden?

Om ze te vinden ben je aangewezen op hoe correct de verkoper ze aanbiedt op Delcampe of ebay. Meestal zijn ze slecht omschreven omdat weinig verkopers dit materiaal kennen. Ze denken dat het een gewone vlagstempel is. Duitse handelaren benoemen ze als "Vorausentwertung" of "Vorausentwerter", of voorafgestempeld. Als er een thema op afgebeeld staat, kan je er zo ook toevallig eentje tegenkomen. Maar de meesten zijn gewoon vernoemd onder stempel of firmastempel. Het wordt dus zoeken geblazen om er eentje te vinden. Ze zijn als het ware een speld in een hooiberg. Heb je er nog gevonden? Laat het me weten hoe je ze vond.

Hoe beschrijf je ze in je verzameling?

In mijn verzamelingen specificeer ik dat het een frankeermachinstempel betreft van de firma Komusina T&N type A. Als enige duiding vertel ik er nog bij dat rode frankeerstempels beschouwd werden als publiciteit, maar zwarte frankeerstempels meer gepersonaliseerd leken. Deze type frankering werd gebruikt van 1935 tot 1944.

Bron en nog meer info op : <https://www.postautomation.de/freimachung-mit-freistempel/freimarkenstempler-firma-tn/>